

KONFLIKTRÅD

I. BAKGRUNN

Konfliktråd har vært i bruk i Norge siden 1980-tallet og ble lovfestet i 1991. Det er nå behov for å justere riksadvokatens retningslinjer fra 1993, og rundskriv nr. 2/1993 oppheves.

Behandling av saker i konfliktråd er regulert i konfliktrådsloven av 15. mars 1991 nr. 3. Regler om påtalemyndighetens overføring av straffesaker til konfliktrådet er inntatt i straffeprosessloven § 67 fjerde ledd og § 71a, jf. nedenfor under punkt II. Punkt III inneholder en kort omtale av andre måter en sak kan komme til konfliktrådet på. I et vedlegg til rundskrivet finnes en oversikt over forarbeider og andre nyttige referanser.

I straffeloven 2005, som ikke er trådt i kraft, er overføring til meglingskonfliktråd etter straffeprosessloven § 71a regnet opp blant "andre strafferettslige reaksjoner"¹ uten at det med dette er tilsiktet noen realitetsendring.²

Regjeringen har fastslått at konfliktrådene skal være "hovedleverandør" av "restorative justice" i straffesakskjeden. Påtalemyndighetens overføring av saker til konfliktråd er et viktig bidrag til å gjennomføre dette i praksis. "Restorative justice" er definert som en måte å reagere mot kriminelle handlinger hvor man balanserer ofrenes, gjerningspersonenes og lokalmiljøets behov. Sentrale elementer i tenkningen har vært beskrevet slik:³

"Reaksjonen fra samfunnet på ei kriminell handling bør starte med å bøte så mykje som mogleg på den skaden som offeret har blitt ramma av.

Gjerningspersonen skal stimulerast til å forstå konsekvensane av eigne handlingar og bli oppmuntra til å ta ansvar.

Offeret bør ha høve til å fortelje gjerningspersonen direkte kva konsekvensar den kriminelle handlinga har hatt for han eller ho, stille gjerningspersonen spørsmål og så saman med gjerningspersonen finne den beste framgangsmåten for å bøte på skaden."

I Kriminalomsorgsmeldingen 2008⁴ heter det:

"En nytenkning som har gjort seg bemerket i mange europeiske land, er knyttet til begrepet restorative justice. Norge var med konfliktrådsordningen tidlig ute i praktisk bruk av restorative justice, mens man i andre europeiske land hadde en mer forskningsbasert og teoretisk tilnærming."

Antall saker overført til konfliktråd økte med ca. 250 fra 2006 til 2007.⁵ Regjeringens mål er fortsatt å øke bruken av konfliktråd, særlig overfor unge lovbytere.

¹ Straffeloven 2005 § 30 bokstav g.

² Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) s. 433 annen spalte.

³ St. meld. nr. 20 (2005–2006) s. 25. Se også NOU 2008: 15 punkt 3.4

⁴ St. meld nr. 37 (2007–2008) s. 28. Se også meldingen s. 46–47.

I Justisdepartementets tildelingsbrev av 15. desember 2008 til Den høyere påtalemyndighet for 2009 heter det:

”Økt bruk av konfliktråd for unge lovbrøyttere skal prioriteres også i 2009. Politiet, påtalemyndigheten og konfliktrådene skal samarbeide om å tilby meglingsmøter i alle egnede saker.”

I riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv for politiet 2008 er det fremholdt at påtalemyndigheten må benytte konfliktrådsordningen i flere saker i inneværende år enn i 2007, særlig overfor unge lovbrøyttere. Det er videre understreket at de gjeldende retningslinjene om sakstyper etc., fortsatt gir rom for å øke antall saker.⁶ Dette gjelder også for 2009. Riksadvokaten vil eventuelt i senere mål- og prioriteringsskriv komme tilbake til om antallet overføringer til konfliktråd har funnet et naturlig leie.

II. OVERFØRING TIL KONFLIKTRÅDET ETTER STRAFFEPROSESSLOVEN § 71A

1. Anvendelsesområdet

a) Saken må egne seg for konfliktrådsbehandling

Etter straffeprosessloven § 71a er det et vilkår for konfliktrådsbehandling at saken egner seg. Vurderingen av hvilke saker som er egnet, hører under påtalemyndigheten, og kan ikke overprøves av konfliktrådet. Fra et påtalemessig synspunkt er konfliktrådsbehandlingen først og fremst egnet hvor individualpreventive hensyn taler for slik behandling, og sterke allmennpreventive hensyn ikke taler mot.

b) Ikke alternativ til ubetinget fengsel

Ligger saken etter rettspraksis an til ubetinget fengsel, vil det svært sjelden være grunnlag for konfliktrådsbehandling etter straffeprosessloven § 71a.

I utgangspunktet vil heller ikke saker som må antas å føre til *samfunnsstraff*, være egnet for overføring til konfliktrådet. Høyesterett har fremholdt at samfunnsstraff er en streng reaksjon.⁷ Slike saker bør derfor normalt fremmes for retten.

c) Må være en skadelidt

Det følger både av konfliktrådsloven § 1 og (forutsetningsvis) av straffeprosessloven § 71a at det må finnes en fornærmet eller skadelidt for at saken skal kunne sendes til konfliktrådet. (Konfliktrådsloven åpner for eksempel ikke for at ”ideelle samfunnsinteresser” kan representeres ved interesseorganisasjoner eller myndighetsrepresentanter.) Finnes ingen direkte fornærmet, kan ikke saken overføres til konfliktråd, jf. straffeprosessloven § 71a. *Narkotikalovbrudd* kan derfor for eksempel ikke overføres. Det samme gjelder *vegtrafikkovertrедelser* som ikke har rammet noen enkeltperson.

Det kreves ikke at fornærmede er myndig for at saken skal kunne behandles i konfliktrådet, men fornærmede må være gammel nok til å forstå hva saken gjelder.⁸

Er fornærmede et lite barn, har det oppstått spørsmål om vergen kan møte på vegne av barnet. Det passer dårlig med lovens system å gjennomføre et meglingsmøte uten at den egentlige

⁵ I første halvår 2008 ble 2 349 straffesaker overført til konfliktrådsbehandling. Det er omtrent like mange som året før, men andelen voldssaker er økende. (St.meld. nr. 37 (2007–2008) s. 46.)

⁶ Riksadvokatens rundskriv nr. 1/2008 Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i politiet s. 12.

⁷ Jf. Rt. 2004 s. 1776 (avsnitt 16).

⁸ Jf. forutsetningsvis konfliktrådsloven § 12 og § 13 siste ledd.

fornærmede er til stede. I hvilken grad den fornærmedes verge kan få sitt klagemål behandlet i konfliktrådet som sivil sak, avgjøres av konfliktrådet.

I tillegg til privatpersoner kan *foretak* opptre som part i konfliktrådet.⁹

Til tross for at konfliktrådsloven bare omhandler foretak som skadelidte, må det antas at også et foretak i prinsippet kan få straffesak mot seg behandlet i konfliktrådet.

Det er bare en person ”i foretakets tjeneste” som kan møte på dets vegne. Ansatte i et vaktelskap som utfører oppdrag for den skadelidte, kan altså ikke møte på vegne av foretaket.

d) Sakstyper

Overføring til konfliktråd egner seg, som nevnt ovenfor, der allmennpreventive hensyn ikke taler for en strengere reaksjon, og hvor individualpreventive hensyn taler for en reaksjon som konfliktråd. Konfliktråd egner seg derfor særlig godt i følgende sakstyper:

- ∞ Vinningsforbrytelser som naskeri og tyveri.
- ∞ Skadeverk.
- ∞ Enkelte legemsfornærmelser, særlig de som springer ut av en forutgående konflikt.

Overføring til konfliktråd kan også vurderes selv om lovbrøyteren har begått flere lovbrudd, for eksempel flere naskerier fra butikk.

Også andre sakstyper kan egne seg for overføring til konfliktråd. Det gjelder for eksempel mindre alvorlige *trusler*, brudd på reglene om *privatlivets fred*, herunder ulovlig offentliggjøring av personbilder,¹⁰ overtredelse av *straffeloven § 349 a* (nekting av varer eller tjenester, eller adgang til offentlig forestilling m.v. pga. religion, livssyn, etnisk opprinnelse, seksuell orientering m.m.) og krenkelser av en *opphavsmanns rettigheter* eller andre rettigheter som er vernet etter åndsverkloven.

e) Lovbrøyteren

Konfliktrådsloven krever ikke at lovbrøyteren skal være tidligere straffet, men ordningen vil være mest aktuell i slike tilfeller. Overføring til konfliktråd kan likevel være en adekvat reaksjon til tross for tidligere straffbare forhold, særlig dersom den forrige reaksjonen ligger noe tilbake i tid og livssituasjonen nå er endret (eller er i ferd med å bli det).

I utgangspunktet taler det mot å avgjøre en straffesak ved overføring til konfliktrådet at lovbrøyteren tidligere har fått straffesak avgjort på denne måten eller at konfliktrådsbehandling tidligere er satt som vilkår for betinget dom.¹¹

Konfliktråd kan likevel være aktuelt hvis dette etter politiets oppfatning fremstår som en god løsning for fornærmede. I vurderingen bør også inngå lovbrøyterens alder ved forrige konfliktrådsbehandling og hvor lang tid som er gått siden forrige megling.

Tidligere sivile konfliktrådssaker vil normalt ikke tale mot å overføre en straffesak til konfliktråd dersom lovbrøyteren har vist vilje til oppgjør i konfliktrådet eller har oppfylt inngåtte avtaler.

⁹ Jf. konfliktrådsloven § 7 annet ledd. ”Foretak” skal forstås på samme måte som i straffelovens kapittel 3 a, jf. straffeloven 2005 kapittel 4.

¹⁰ Se straffeloven § 390, jf. åndsverkloven 12. mai 1961 nr. 2 § 54, jf. § 45 c.

¹¹ Om straffutmåling når tidligere lignende forhold har vært avgjort ved konfliktrådsbehandling, se Rt. 1996 s. 147.

I straffeloven 2005, som ennå ikke er trådt i kraft, fastsettes at fengselsstraff overfor lovbrøtere under 18 år på gjerningstiden bare skal brukes når det er "særlig påkrevd".¹² Dette prinsippet må anses å gjelde også etter straffeloven 1902.¹³ Likevel bør saker om handlinger som ville ført til fengselsstraff (eller samfunnsstraff) for voksne lovbrøtere, normalt ikke avgjøres ved overføring til konfliktråd. For eksempel bør legemsbeskadigelser eller vold mot offentlig tjenestemann irettesettes med krav om betinget dom eller samfunnsstraff (hvis ikke forholdet er så alvorlig at fengselsstraff bør anvendes til tross for at lovbrøteren er under 18 år).

I det tidligere rundskriv om konfliktråd (nr. 2/1993) het det at behandling i konfliktråd "antas likevel å være best egnet for lovbrøtere under 25 år". Dette har i enkelte tilfeller vært misforstått slik at det skulle mye til for at eldre lovbrøtere skulle få sine saker overført til konfliktråd etter straffeprosessloven § 71a, og riksadvokaten viderefører ikke denne retningslinjen. Egner saken seg for overføring, er det i dag vanskelig å tenke seg at lovbrøterens alder skal tale avgjørende mot konfliktrådsbehandling.

2. Fremgangsmåten ved overføring til konfliktrådet

I straffeprosessloven § 67 fjerde ledd og påtaleinstruksen § 18 A-1 er bestemt at med mindre saken omfattes av straffeprosessloven § 64 (Kongen i statsråd) eller § 65 (riksadvokaten), treffes beslutning om overføring til meglingskonfliktråd av påtalemyndigheten i politiet. Politiet har således kompetanse til å beslutte overføring til konfliktråd også hvor tiltalekompetansen er lagt til statsadvokaten.

Lensmenn i utvalgte distrikter kan som en prøveordning treffe beslutning om overføring av saker til konfliktråd.¹⁴ Prøveordningen trådte i kraft 1. januar 2003, og har vært forlenget flere ganger, sist til ut 2009. Lensmennenes kompetanse er saklig avgrenset til bestemte, praktisk viktige, straffebud.¹⁵

Overføring til konfliktråd skal rutinemessig vurderes for de aktuelle sakstypene. Påtalemyndigheten må så tidlig som mulig i etterforskningen ta stilling til om saken egner seg for overføring, ikke minst når lovbrøteren er ung.¹⁶ Uansett bør saken normalt kunne oversendes konfliktrådet innen 1–2 uker etter oppklaring.

Før oversendelse må det foreligge anmeldelse, med korrekt påtalebegjæring der dette er påkrevd. Det må snarest mulig innhentes samtykke fra partene til eventuell overføring til konfliktrådet. Er mistenkte eller fornærmede under 18 år, må vergen samtykke til at saken blir overført til konfliktrådet.¹⁷ Dersom et privat eller offentlig foretak er fornærmet, må samtykke innhentes fra den som er påtaleberettiget etter straffeloven § 79.

Formelt politiavhør er ikke alltid påkrevd, men det er et minstekrav at mistenktes forklaring og anmeldelsen viser at partene i det vesentlige er enige om saksforholdet.¹⁸ Påtreffes den skyldige på stedet, kan det være tilstrekkelig at polititjenestemannen i egenrapport gjengir hovedpunkter i gjerningspersonens forklaring. Likeledes kan det være tilstrekkelig at lovbrøteren har erkjent forholdet ved undertegning på standardiserte anmeldelser for naskeri.

¹² Straffeloven 2005 § 33.

¹³ Jf. Rt. 2007 s. 252. Et eksempel på at en gjerningsmann på 17 år fikk ubetinget fengsel for legemsfornærmelser og skadeverk, er gjengitt i Rt. 2005 s. 1096.

¹⁴ Straffeprosessloven § 67 fjerde ledd annet punktum jf. forskrift 31. mai 2002 nr. 506.

¹⁵ Straffeloven §§ 147, 257, 258, 260, 291, 391 og 391 a.

¹⁶ Påtaleinstruksen § 18 A-1 annet ledd første punktum.

¹⁷ Konfliktrådsloven § 12 første ledd.

¹⁸ Jf. konfliktrådsloven § 5, som er nærmere omtalt nedenfor.

Utarbeides ikke personalrapport,¹⁹ må de vesentligste personopplysninger nedtegnes på annen måte.

Det følger av straffeprosessloven § 71a at den mistenkte får stilling som siktet når det besluttes overføring til konfliktråd etter denne bestemmelsen, og det må utferdiges siktelse senest ved oversendingen til konfliktrådet.

Orientering om at saken er overført til konfliktrådet gis i egne brev til fornærmede og siktede.²⁰

3. Beviskrav

En sak kan ikke overføres til konfliktrådet dersom partene er uenige om vesentlige sider av saksforholdet.²¹ Konfliktrådet kan ikke brukes for å ”se om partene kan bli enige” om faktum. Kravet om at partene skal være enige om det vesentlige av saksforholdet, gjør for øvrig at det regelmessig vil foreligge en uforbeholden tilståelse fra gjerningsmannen. Vilkåret i straffeprosessloven § 71a om at straffeskyld må anses bevist for at saken skal overføres til konfliktråd, vil dermed sjelden by på problemer.

Det følger videre av § 71a at både fornærmede og siktede må samtykke i at saken overføres til konfliktrådet. (Det sistnevnte kravet følger også av konfliktrådsloven § 5 første punktum.)

4. Klage

Dersom påtalemyndigheten ikke beslutter å avgjøre en straffesak ved overføring til konfliktråd etter straffeprosessloven § 71a, men velger å utferdige forelegg eller ta ut tiltale, kan siktede ikke klage over dette.²² Siden fornærmede og skadelidte må samtykke til konfliktrådsbehandling, og – i likhet med siktede – har angrefrist for den inngåtte avtalen i disse sakene,²³ er det neppe praktisk at fornærmede klager over at saken er avgjort ved konfliktrådsbehandling. (Skulle en fornærmet klage etter at det er for sent å trekke samtykket til avtalen, kan man vanskelig tenke seg at overordnet påtalemyndighet kan realitetsbehandle en slik klage siden avtalen uansett vil være sivilrettslig bindende.)

Det kan derimot neppe utelukkes at en fornærmet eller skadelidte kan klage over at saken *ikke* er avgjort ved overføring til konfliktrådet, enten det er fordi saken er henlagt, avgjort ved påtaleunntatelse, eller det er utferdiget forelegg eller tiltalebeslutning. Fornærmede vil bare ha rettslig interesse i en slik klage dersom siktede (fortsatt) samtykker i overføring.

5. Konsekvenser av konfliktrådsbehandling

a) Vellykket konfliktrådsbehandling

Er en sak avsluttet med godkjent avtale, kan påtalemyndigheten bare åpne straffeforfølgning på ny dersom den siktede vesentlig bryter avtalen.²⁴ Nye straffbare handlinger gir ikke grunnlag for å gjenåpne straffeforfølgning for det lovbruddet som er avgjort ved overføring til konfliktrådet etter straffeprosessloven § 71a.

Påtalemyndigheten kan ikke åpne ny straffeforfølgning selv om den skulle mene at den skadelidte har inngått en avtale som er mindre gunstig enn det som følger av alminnelig erstatningsrett. Det ligger i ideen med konfliktrådsbehandling at det er partene som skal finne

¹⁹ Jf. påtaleinstruksen § 8-12 syvende ledd.

²⁰ Se riksadvokatens brev av 27. januar 2006 til statsadvokatene og politimestrene hvor det bl.a. understrekes at det må unngås at adresseopplysninger, personnummer osv. spres. (Brevet finnes på www.riksadvokaten.no).

²¹ Konfliktrådsloven § 5 annet punktum.

²² Straffeprosessloven § 59a annet ledd siste punktum.

²³ Konfliktrådsloven § 14 annet ledd.

²⁴ Konfliktrådsloven § 16.

en akseptabel løsning av konflikten. Både fornærmede og siktede må antas å være tilstrekkelig beskyttet ved reglene om angrefrist og at meglere skal godkjenne avtalen.²⁵

b) Ikke vellykket konfliktrådsbehandling og avtalebrudd

Konfliktrådet skal orientere påtalemyndigheten om manglende avtaleinngåelse og om avtalebrudd uten hensyn til om bruddet er vesentlig. Kommer det en bruddmelding fra konfliktrådet, må påtalemyndigheten altså ta stilling til om bruddet er så vesentlig at straffeforfølgningen bør tas opp igjen.

I grensetilfeller kan det være grunn til å legge vekt på grunnen til at avtale ikke kom i stand eller ikke ble oppfylt. Har siktede gjort det som med rimelighet kan kreves for å få en avtale i stand, men fornærmede har vært urimelig krevende (eller meglere har nektet avtalen godkjent), kan det tas i betraktning. Har siktede derimot ikke villet bidra til å få i stand en fornuftig avtale, eller brutt en avtale uten god grunn, bør det normalt ikke gis påtaleunntatelse. En slik avgjørelse ville ”belønne” en siktet som misbrukte sin sjanse til å få saken løst ved konfliktrådsbehandling.

6. Strafferegistrering

Etter konfliktrådsloven § 17 skal avgjørelse om overføring av straffesak til meglere i konfliktråd ikke registreres i straffe- eller bøteregisteret. Den samme regelen er inntatt i strafferegistreringsloven § 6 nr. 1. (Hvis saken ikke avsluttes endelig i konfliktrådet, slik at saken må vurderes på ny av påtalemyndigheten etter konfliktrådsloven § 16, skal den endelige avgjørelsen av straffesaken registreres.)

Derimot følger det i utgangspunktet av strafferegistreringsforskriften²⁶ § 12 at slike avgjørelser skal tas med i en såkalt *uttømmende politiattest*. Justisdepartementet har bedt Politidirektoratet instruere politidistriktene om at overføring til konfliktråd kun skal vises på uttømmende politiattest i to år fra godkjent avtale med mindre siktede får ny reaksjon (eller har en verserende sak).²⁷ Det er viktig at politiet, i den grad det er naturlig å komme inn på spørsmålet, gjør det klart overfor den siktede at forholdet vil bli tatt med i en uttømmende attest i (minst) to år.

III. KONFLIKTRÅDSBEHANDLING I ANDRE TILFELLER ENN ETTER BESLUTNING AV PÅTALEMYNDIGHETEN

1. Vilkår for betinget dom (straffeloven § 53 nr. 3 bokstav h)

Konfliktrådsmevlere som særvilkår i betinget dom (herunder deldom), jf. straffeloven § 53 nr. 3, bokstav h bør vurderes oftere enn i dag. I saker hvor det er en skadelidende, og helt eller delvis betinget dom kan være aktuelt, bør påtalemyndigheten undersøke om siktede og fornærmede vil samtykke i et slikt vilkår. Siden saken her vil bli irettesatt med straffereaksjon, gjelder ikke begrensningene i anvendelsesområdet omtalt ovenfor.

Det følger av straffeloven § 53 nr. 3 bokstav h at både domfelte og fornærmede må samtykke i mevlere i konfliktrådet,²⁸ og at det kan settes som vilkår at domfelte møter til mevlere (og formentlig gjør et oppriktig forsøk på å komme fram til en avtale). Det kreves derimot ikke at det blir inngått avtale i konfliktrådet. Men blir det inngått avtale, er det et vilkår at avtalen blir oppfylt. (Domfelte som har inngått avtale, har neppe angrerett etter konfliktrådsloven § 13,

²⁵ Konfliktrådsloven § 14.

²⁶ Forskrift 20. desember 1974 nr. 4.

²⁷ Justisdepartementets brev av 3. mai 2007.

²⁸ Jf. også konfliktrådsloven § 5 første punktum.

siden konfliktrådslovens kapittel II må antas å gjelde bare for straffesaker overført etter straffeprosessloven § 71a.)²⁹

Som ved konfliktrådsmedling etter at saken er overført etter straffeprosessloven § 71a, er det viktig at eventuelle avtalebrudd følges opp konsekvent og at saken fremmes for retten ved alvorlige eller gjentatte brudd, jf. straffeloven § 54 nr. 2. Betydningen av konsekvent oppfølging av brudd er omtalt i forarbeidene:³⁰

”For å unngå misbruk av meglingsordningen er det derimot viktig at reaksjonen ikke uteblir, dersom gjerningspersonen bryter vilkåret. Tilbakemeldingen fra konfliktrådet vil inngå som et vesentlig moment i en konkret vurdering av om vilkåret må anses for å være brutt, og i tilfelle hvilke konsekvenser det skal få. Påtalemyndigheten må vurdere om eventuelle brudd er av en slik art at saken bør bringes inn for retten for fastsettelse av nye vilkår eller fullbyrding av straffen, jf straffeloven § 54.

Et viktig spørsmål er hva som skal regnes som brudd på vilkår om medling. Det typiske tilfellet vil være der gjerningspersonen unnlater å møte opp til medling, uten at det foreligger noen god grunn for uteblivelsen. En annen typisk situasjon hvor vilkåret brytes, er når gjerningspersonen møter til medling i beruset tilstand.”

2. Påtaleunntatelse med vilkår om konfliktrådsmedling

Retningslinjene for overføring av straffesak til konfliktrådet etter straffeprosessloven § 71a gjelder tilsvarende der konfliktrådsmedling vurderes som vilkår for påtaleunntatelse i medhold av straffeprosessloven § 69 tredje ledd, som viser til bl.a. straffeloven § 53 nr. 3 bokstav h om medling i konfliktrådet. Vil påtalemyndigheten unnlate påtale etter § 69 på vilkår om konfliktrådsmedling, forutsetter det at medlingen er en del av en samlet løsning, for eksempel slik det ble gjort med de såkalte ungdomskontraktene.³¹

3. Medling som ledd i samfunnsstraff

Etter straffegjennomføringsloven³² § 53 første ledd skal samfunnsstraff gå ut på samfunnsnyttig tjeneste, program eller andre tiltak som er egnet til å motvirke ny kriminalitet. En vellykket konfliktrådsmedling må antas egnet til å motvirke tilbakefall, og kan derfor brukes som ledd i gjennomføringen av samfunnsstraff. Det kan neppe kreves at avtale inngås, men begår domfelte i forbindelse med medlingen brudd på vilkår fastsatt i eller i medhold av straffegjennomføringsloven § 54, blir det å bedømme som andre brudd under gjennomføringen, jf. samme lovs § 58 og straffeloven § 28 b første ledd bokstav a.

Bruddsaker etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a fremmes av kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten. Tilsatte i kriminalomsorgen kan møte i tingretten og lagmannsretten, mens saker for Høyesterett på vanlig måte føres av riksadvokaten eller en statsadvokat.³³

4. Sivil sak

Mange saker behandles i konfliktrådet som sivile saker etter reglene i kapittel I i konfliktrådsloven. Kommer påtalemyndigheten til at et anmeldt forhold må henlegges, kan det i en del tilfeller være et godt råd å foreslå for anmelderen og eventuelt den anmeldte å ta kontakt med konfliktrådet for å få konflikten behandlet som sivil sak. Dette kan særlig være praktisk der den anmeldte er under 15 år, slik at saken må henlegges av den grunn. Det er viktig at det klargjøres at dette er et *råd* fra politiet, og at saken vil bli henlagt uavhengig av om en velger å henvende seg til konfliktrådet.

²⁹ Jf. konfliktrådsloven § 11.

³⁰ Ot.prp. nr. 106 (2001-2002) s. 49.

³¹ Forsøk med ungdomskontrakter er beskrevet nærmere i St.meld. nr. 37 (2007-2008) s. 155-156. Se også Marit Egge: Forsøk med ungdomskontrakter, PHS Forskning 2004: 1, Oslo 2004.

³² Lov 18. mai 2001 nr. 21.

³³ Straffeprosessloven § 76 siste ledd jf. første ledd.

Påtalemyndigheten skal ikke utsette behandlingen av straffesaken for å se om partene blir enige i den sivile konfliktrådssaken, men skal treffe påtaleavgjørelse (henleggelse) uavhengig av dette.

Forut for konfliktrådsloven ble konfliktrådsbehandling brukt før påtalemyndigheten tok stilling til om den skulle avgjøre saken med en påtaleunntatelse. Loven skulle endre dette, slik at både fornærmede og siktede vet at konsekvensen av en avtale (som blir oppfylt) er at saken er ute av verden. For fornærmede kunne det gjøre det vanskeligere å få inndrevet avtalt erstatningssum dersom det viste seg at gjerningsmannen likevel ikke fikk saken endelig avgjort ved å oppfylle avtalen inngått i konfliktrådet. Påtalemyndigheten skal opptre i samsvar med lovgiverens intensjoner, og ikke la saker ligge ”på vent” før den tar stilling til hvilken avgjørelse som er den rette.

5. Behandling i konfliktrådet før straffesaken er ferdig

I noen tilfeller ønsker siktede og fornærmede megling i konfliktrådet mens straffesaken etterforskes. Dette må i tilfelle gjøres som sivil sak.

Behandling i konfliktrådet parallelt med at saken etterforskes, reiser både prinsipielle og praktiske spørsmål, og konfliktrådsloven er ikke skrevet med tanke på slik parallellbehandling. I Agder gjennomføres for tiden et forsøk med parallell megling i visse voldssaker der mistenkte er mellom 15 og 18 år. Riksadvokaten har sluttet seg til at påtalemyndigheten deltar i dette prosjektet for å få avklart om en slik parallellbehandling er gjennomførbar i praksis, og eventuelt om en permanent ordning krever tilpasninger i konfliktrådsloven.³⁴

Inntil ”Agder-prosjektet” er evaluert, er det ikke naturlig at påtalemyndigheten tar initiativ til eller oppmuntrer til en tilsvarende parallell behandling utenfor rammen av dette forsøket. Dersom det etableres en ordning med parallell sivil megling, vil riksadvokaten vurdere om det er behov for nærmere retningslinjer, f.eks. om bruk av opplysninger som kommer frem under meglingen i straffesaken.

6. Stormøter mv.

I noen tilfeller har politiet bidratt til at saken blir behandlet i såkalt *stormøte* hvor fremgangsmåten er en noe annen måte enn det som er forutsatt etter konfliktrådsloven. Det er positivt at politiet bidrar til å prøve ut nye tiltak på dette området. Ordningen med stormøter er under utvikling,³⁵ og riksadvokaten går ikke her nærmere inn på dette. Det vises også til at i utredningen ”Barn og straff – utviklingsstøtte og kontroll” (NOU 2008: 15) foreslås bl.a. et nytt kapittel 3 i konfliktrådsloven om stormøter overfor unge lovbrøyttere. Om forslaget blir gjennomført, vil riksadvokaten vurdere behovet for retningslinjer.

Tor-Aksel Busch

Knut H. Kallerud
ass. riksadvokat

Morten Holmboe
førstestatsadvokat

³⁴ Jf. riksadvokatens brev av 27. august 2007 til Agder statsadvokatembeter.

³⁵ St.prp. nr. 1 (Justis- og politidepartementet) for 2008–2009 s. 157–158.

Vedlegg – forarbeider og litteratur mv.

Konfliktrådsloven av 1991

Innst. O. nr. 25 (1990–91) [Endringene bl.a. i straffeprosessloven § 67 og ny § 71a]

Innst. O. nr. 21 (1990–91) Om lov om megling i konfliktråd

Ot.prp. nr. 56 (1989–1990) Om lov om megling i konfliktråd og om endringer i straffeloven m.m. (hemmelig opptak av samtale og offentlig gjengivelse; fjernsynsovervåkning; uforsiktig omgang med skytevåpen; ulovlig innførsel, produksjon og omsetning av alkohol; falsk utrykningsmelding; skyldkravet ved heleri m.m.)

Revisjonen av konfliktrådsloven i 2000

Innst.O. nr. 34 (2000–2001). Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 15. mars 1991 nr. 3 om megling i konfliktråd

Ot.prp. nr. 79 (1999–2000) Om lov om endringer i lov 15. mars 1991 nr. 3 om megling i konfliktråd

Statlig overtakelse av konfliktrådene

Innst. O. nr. 104 (2002–2003). Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 15. mars 1991 nr. 3 om megling i konfliktråd (statlig overtakelse av konfliktrådene)

Ot.prp. nr. 60 (2002–2003) Om lov om endring i lov 15. mars 1991 nr. 3 om megling i konfliktråd (statlig overtakelse av konfliktrådene)

Lovtiltak mot barne- og ungdomskriminalitet [endring i straffeloven § 53 om betinget dom]

Innst. O. nr. 37 (2002–2003) Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeprosessloven og politiloven m.m. (lovtiltak mot barne- og ungdomskriminalitet)

Ot.prp. nr. 106 (2001–2002) Om lov om endringer i straffeprosessloven og politiloven m.m. (lovtiltak mot barne- og ungdomskriminalitet)

Innføring av konfliktråd på Svalbard

Innst. O. nr. 126 (2000–2001) Innstilling fra utenrikskomiteen om lov om endringer i svalbardloven m.m. (innføring av lokaldemokrati i Longyearbyen)

Ot.prp. nr. 58 (2000–2001) Lov om endringer i svalbardloven m.m. (innføring av lokaldemokrati i Longyearbyen)

Meldinger, utredninger, rundskriv, litteratur mv.

St.meld. nr. 37 (2007–2008) Straff som virker

St.meld. nr. 20 (2005–2006) Alternative straffereaksjonar overfor unge lovbrutarar

NOU 2008: 15 Barn og straff – utviklingsstøtte og kontroll

Justisdepartementets rundskriv G-72/93 om megling i konfliktråd

Morten Holmboe: Konfliktrådsloven med kommentarer, 4. utg., Oslo 2002

Marit Egge: Forsøk med ungdomskontrakter, PHS Forskning 2004: 1, Oslo 2004